

Oversigt over hørings svar til forslag til lov om ændring af adoptionsloven, lov om social service, forældre- ansvarsloven og forskellige andre love

(Lempelse af betingelserne for adoption uden samtykke m.v.)

Indhold

1. Hørte myndigheder og organisationer m.v.....	2
2. Modtagne hørings svar.....	3
3. Bemærkninger til lovforslaget.....	4
3.1. Generelle bemærkninger.....	4
3.1.1. Hørings svar	4
3.1.2. Bemærkninger	6
3.2. Lempelse af betingelserne for adoption uden samtykke.....	7
3.2.1. Hørings svar	7
3.2.2. Bemærkninger	9
3.3. Fastsættelse af samvær eller anden kontakt og viden om den oprindelige slægt.....	10
3.3.1. Hørings svar	10
3.3.2. Bemærkninger	12
3.4. Ændring af processen for behandlingen af sager om adoption uden samtykke.....	13
3.4.1. Hørings svar	13
3.4.2. Bemærkninger	14

1. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til forslag til lov om ændring af adoptionsloven, lov om social service og forskellige andre love (Lempelse af betingelserne for adoption uden samtykke) blev den 16. oktober 2014 sendt i høring. Lovforslagets titel er efterfølgende ændret.

Det overordnede formål med lovforslaget er at styrke intentionerne om at skabe stabilitet og kontinuitet i anbragte børns opvækst gennem adoption uden samtykke. Senest er reglerne om adoption uden samtykke lempet i 2009. Siden ændringen er der imidlertid kun gennemført ganske få adoptioner uden samtykke. Det er derfor vurderingen, at adoption uden samtykke som indsats i forhold til udsatte børn ikke anvendes i den grad, der reelt er grundlag og behov for og dermed heller ikke i overensstemmelse med intentionerne bag lovændringen i 2009.

Efter den gældende adoptionslov kan et anbragt barn bortadopteres uden forældrenes samtykke, hvis det er godtgjort, at forældrene varigt er uden evne til at drage omsorg for barnet. Der sondres mellem børn under 1 år og børn, der har været anbragt i mere end 3 år. For de små børn gælder, at det er en betingelse for bortadoption, at forældrene ikke vil være i stand til at spille en positiv rolle for barnet i forbindelse med samvær.

Lovforslaget indebærer konkret, at betingelserne for at gennemføre en adoption uden samtykke fra forældrene lempes, sådan at det skal være "sandsynliggjort" – og ikke som efter gældende ret "godtgjort" – at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet.

Lovforslaget indebærer desuden, at reglerne for at adoptere børn under 1 år lempes, så sondringen i den gældende lovtekst mellem børn under 1 år, og børn der har været anbragt uden for hjemmet i mere end 3 år, fjernes.

I forlængelse heraf ændres reglerne for fastsættelse af samvær med den oprindelige slægt efter adoptionen, så det også bliver muligt i helt særlige tilfælde at få fastsat samvær eller anden kontakt mellem et barn og dets oprindelige slægt, herunder forældrene, hvis det er bedst for barnet, selvom forældrene ikke har haft dette forud for adoptionen. Det betyder, at de helt små børn også bliver omfattet af bestemmelsen.

Efter forslaget vil også muligheden for at gennemføre en adoption uden samtykke til plejeforældre blive lempet, så en adoption kan gennemføres, når barnet har fået en sådan tilknytning til plejefamilien, at det ville være skadeligt for barnet at bryde denne.

Herudover indeholder forslaget nogle processuelle ændringer, der skal smidiggøre sagsbehandlingen, uden at der slækkes på de gældende retssikkerhedsgarantier.

Lovforslaget har været sendt i høring hos følgende myndigheder, organisationer m.v.:

3F – Fagligt Fælles Forbund, 6-bysamarbejdet c/o Århus Kommune, AC-Børnehjælp, Adoption & Samfund, Adoptionsnævnet, Advokatrådet, Ankestyrelsen, Barnets Tarv Nu, Blå Kors, Brugerforeningen for aktive stofmisbrugere, Byretterne, Børn og Familier, Børne- og Kulturchefforeningen, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, DanAdopt, Dansk Børne- og Ungdomspsykiatrisk Selskab, Dansk Handicapforbund, Dansk Psykolog Forening, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Advokater, Danske Familieadvokater, Danske Handicaporganisationer, Danske Revisorer, Den Danske Dommerforening, Den Sociale Udviklingsfond (SUF), Den Uvildige Konsulentordning på handicapområdet – DUKH, Det Centrale Handicapråd, Det Ethiske Råd, Det Faglige Hus, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Et barn to forældre, Familiens Forening, Familieplejen i Danmark, FBU, FOA – Fag og Arbejde, FOLA, Foreningen af Danske Døgninstitutioner, Foreningen af Offentlige Chefer i Statsforvaltningerne, Foreningen af Socialchefer i Danmark, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, ForældreLANDSforeningen, Frelsens Hær, Frie Funktionærer, FTF, Gadejuristen, HK/Kommunal, Institut for Menneskerettigheder, KFUM's Sociale Arbejde, Kirkens Korshær, KL, Kristelig Fagbevægelse, Kristelig forening for bistand for Børn og Unge, Kvinderådet, Landsforeningen af Aktive Bedsteforældre, Landsforeningen af Kvindekrisecentre, Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatrisbrugere LAP, Landsforeningen af Opholdssteder, og Skole- og Behandlingstilbud (LOS), Landsforeningen af væresteder for stofafhængige og tidligere stofafhængige (LVS), Landsforeningen Bedre Psykiatri, Landsforeningen BOPAM, Landsforeningen for Human Narkobehandling, Landsforeningen for Pårørende til Stofmisbrugere, Landsforeningen LEV, Landsforeningen Sind, LO, Mandecentret, Missionen blandt hjemløse, Mødrehjælpen, Red Barnet Danmark, Retssikkerhedsfonden, Rigsombudsmanden i Grønland, Rigsombudsmanden på Færøerne, Rådet for Socialt Udsatte, Sjældne Diagnoser, Socialpædagogernes Landsforbund, Socialt Leder Forum, Socialt Udviklingscenter (SUS), Statsforvaltningen, Sundhedsstyrelsen, TABUKA, Udviklingshæmmedes Landsforbund (ULF), Ungdomsringsen, Vestre Landsret og Østre Landsret.

2. Modtagne hørings svar

Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold (herefter ministeriet) har modtaget hørings svar fra følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Adoptionsnævnet, Advokatrådet, Ankestyrelsen, Børne- og Kulturchefforeningen, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Byretterne, DanAdopt, Dansk Psykologforening, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Handicaporganisatio-

ner, Dommerforeningen, Dommerfuldmægtigforeningen, Familiens Forening, FOA – Fag og Arbejde, Foreningen Far, Gadejuristen, Institut for Menneskerettigheder, Kommunernes Landsforening, Red Barnet, Rigsrevisionen, Socialpædagogernes Landsforbund, Statsforvaltningen, Vestre Landsret og Østre Landsret

Byretterne, Børne- og Kulturchefforeningen, Dommerforeningen, Dommerfuldmægtigforeningen, FOA – Fag og Arbejde, Rigsrevisionen, Vestre Landsret og Østre Landsret, har ikke bemærkninger til lovforslaget.

DanAdopt bemærker, at AC Børnehjælp har tilsluttet sig DanAdopts høringssvar.

Dansk Psykolog Forenings bemærkninger er udarbejdet med inddragelse af foreningens Adoptionspsykologiske Selskab.

Kommunernes Landsforening (KL) bemærker, at det ikke har været muligt, at få KL's høringssvar politisk behandlet inden fristen. KL har derfor fremsendt et foreløbigt høringssvar og vil fremsende eventuelle supplerende bemærkninger, når sagen har været politisk behandlet.

Ministeriet har i det følgende uddraget essensen af de modtagne høringssvar. Ministeriets bemærkninger fremgår løbende i forhold til de høringssvar, der giver anledning hertil.

Det bemærkes, at en lang række af høringssvarene forholder sig til problemstillinger vedrørende den forebyggende indsats efter den sociale lovgivning, som ligger uden for lovforslagets ramme. Essensen af disse høringssvar er gengivet.

Ministeriet har også modtaget høringssvar fra andre end høringsparterne. Ministeriet henviser til, at samtlige høringssvar fra myndigheder og privatpersoner i lighed med høringssvar fra høringsparter er vedlagt dette notat i deres helhed.

3. Bemærkninger til lovforslaget

3.1. Generelle bemærkninger

3.1.1. Høringssvar

Børnerådet er enig i de foreslåede lempelser, når det vurderes at være bedst for barnet. Børnerådet bifalder, at det fremgår af forslaget, at barnets forhold skal belyses grundigt, idet adoption forudsætter barnets ønske om adoption. Børnerådet anbefaler, at børn får mulighed for at få indsigt i sin anbringelses- og livshistorie, samt oplysninger om adoptionsårsagen. Endelig skal det sikres, at barnet kan få den rette støtte og hjælp fra adoptivforældrene, og at der stilles eksternt rådgivning til rådighed for adoptivforældrene.

Børnesagens Fællesråd anbefaler, at alle foranstaltninger inklusiv adoption foregår ved samtykke og alene foranstaltes uden samtykke, når alle andre muligheder er afsøgt. Børnesagens Fællesråd anbefaler, at barnets bedste sikres

yderligere, blandt andet ved en direkte reference til FN's Børnekonvention, således at barnets tarv skal være af altafgørende betydning ved alle adoptioner i Danmark.

Børns Vilkår er enig i forslagets overordnede intention, idet de gældende regler ikke har vist sig i tilstrækkelig grad at kunne anvendes til at hjælpe de børn, for hvem adoption uden samtykke vil være den bedste løsning. Børns Vilkår understreger, at det er afgørende, at børn, der har behov for særlig hjælp, bliver sikret denne hjælp, uanset om barnet er anbragt eller adopteret.

DanAdopt hilser det overordnede formål med ændringerne meget velkommen og mener, at der med forslaget er banet vej for nytænkning og skærpet fokus på børns rettigheder i Danmark.

Dansk Psykologforening tilslutter sig intentionen bag lovforslaget.

Dansk Socialrådgiverforening mener, at der er børn, der vil profitere af, at der kommer mere ro på deres liv gennem en adoption. Det er afgørende for Dansk Socialrådgiverforening, at en udvidet adgang til adoption uden samtykke etableres på klare vilkår, så der ikke kan blive vilkårlighed i beslutningerne, og så der ikke kan være tvivl om, at det er hensynet til barnet, der er styrende.

Danske Handicaporganisationer understreger, at adoption uden samtykke er et uhyre indgribende tiltag, og at procedurerne omkring dette må være præget af faglig ekspertise og høje standarder for retssikkerhed for både barn og forældre. Danske Handicaporganisationer er bekymret for, at lempelsen af reglerne for adoption uden samtykke kan misbruges til at fratage forældre med handicap retten til at være forældre og have familie.

Foreningen Far foreslår, at der iværksættes forskellige lovinitiativer, der skal indeholde en ligestilling af moderne familieformer og ligeværdige forældre og forebyggelse og kvalitetssikring i offentlig praksis i familie og socialsager, før der overvejes lempelser.

Gadejuristen udtrykker svære bekymringer for udsigten til at øge antallet af adoptioner uden samtykke, samt frygt for, at det vil ramme Gadejuristens primære målgruppe, forældre med stofferfaring. Gadejuristen finder, at der er et stort udviklingspotentiale i forhold til både børneforvaltningernes sagsbehandling i sager, hvor forældrene har stofferfaring, og familiebehandlingsindsatsen.

Institut for Menneskerettigheder mener, at det med de foreslåede regler bliver afgørende, at den rette støtte er givet til forældrene, inden forældreevne vurderingen foretages. Forslaget øger behovet for klare regler og rettigheder for forældre med handicap.

Kommunernes Landsforening set det som positivt, at reglerne om adoption uden samtykke lempes, så de børn og unge, som må formodes at skulle være

anbragt uden for hjemmet i en årrække, kan få en stabil og kontinuerlig opvækst med gennemgående og varige omsorgspersoner.

Red Barnet bemærker positivt, at der ikke lægges op til ændringer af de nuværende retssikkerhedsgarantier. Red Barnet anbefaler, at myndighederne skal afdække muligheden for anbringelse eller adoption i den nærmeste slægt, således at barnet får mulighed for at forblive en del af den oprindelige familie, hvis det vurderes bedst for barnet.

Socialpædagogernes Landsforbund mener, at lovforslaget vil gøre en offentlig og nødvendig social indsats for de pågældende børn til privat anliggende. I stedet forslår Socialpædagogerne, at man overvejer at indføre andre former for varig anbringelse kombineret med en form for forældremyndighedsoverdragelse. Socialpædagogerne peger på, at mange børn fortsat efter en adoption kan have behov for intensiv social støtte, og at plejefamilier er dårligere stillet efter adoptionen i forhold til at modtage støtte fra kommunen, som kan være afgørende nødvendig for et behandlingskrævende barn.

3.1.2. Bemærkninger

Ministeriet bemærker generelt, at de foreslåede ændringer har til formål i højere grad at give de børn og unge, som må formodes at skulle være anbragt uden for hjemmet i en længere årrække, fordi deres forældre ikke er i stand til at varetage omsorgen for dem, en stabil og kontinuerlig opvækst med gennemgående og varige omsorgspersoner. Dette kan i helt særlige tilfælde ske gennem en øget anvendelse af adoption, herunder adoption uden samtykke.

Adoption uden samtykke er en meget indgribende foranstaltning, idet retsforholdet mellem barnet og dets oprindelige forældre ophæves fuldstændig. Det er derfor afgørende, at barnets og forældrenes retssikkerhed til stadighed holdes for øje, og at adoption uden samtykke først anvendes, når andre muligheder er afsøgte og udtømte. Lovforslaget ændrer ikke herved. Som det fremgår af lovforslaget afsnit 4.1.2., skal forældrenes og barnets situation altid vurderes konkret. Ved vurderingen af forældreoven inddrages forældrenes livsforløb for at kunne opstille en prognose for, om der er mulighed for, at forældreoven kan genvindes. Vurderingen skal afdække, om manglende forældreoven alene er en aktuel tilstand, eller om den har vist sig som et gentaget mønster på tværs af situationer, tid samt fysiske og psykisk tilstand.

Som en del af prognosevurderingen indgår desuden en vurdering af, om forældrene har fået tilbudt relevant behandling og støtte, om forældrene har kunnet samarbejde om behandlingen og effekten af behandlingen, jf. lovforslagets afsnit 4.1.2. I notatets afsnit 3.2.2. fremgår ministeriets bemærkninger i forhold til handicappede forældre.

Ministeriet bemærker, at der i sammenhæng med dette lovforslag fremsættes et lovforslag om ændring af lov om social service, der bl.a. har til formål at øge støtten til netværksplejefamilier og styre afgørelseskompetencen i sager om

ændring af anbringelsessted. Her stilles der forslag om, at familier, der adopterer et barn eller en ung, der tidligere har været anbragt i pleje i familien, får en ret til faglig støtte. Formålet med forslaget er at støtte familien i at håndtere den ændrede rolle fra plejefamilien til adoptivfamilie og i at imødekomme barnets eller den unges behov, eksempelvis i forhold til samspillet med den biologiske familie. Lovforslaget er en udmøntning af satspuljeaftalen for 2015.

Som det fremgår af lovforslagets afsnit 1.2, vil der blive iværksat en formidlingsindsats med henblik på at få udbredt viden i kommunerne om reglerne for bortadoption.

Ministeret bemærker endvidere, at de foreslåede ændringer har samme overordnede formål som de gældende regler om adoption uden samtykke, nemlig at skabe stabilitet og kontinuitet i anbragte børns opvækst gennem adoption uden samtykke. Alle afgørelser efter adoptionsloven skal træffes ud fra hensynet til barnets bedste, og barnets perspektiv skal belyses i hver enkelt sag.

Endelig bemærkes, at høringssvarerne ikke har givet anledning til at ændre lovforslaget, men at der i bemærkningerne til lovforslaget er taget højde for en række af de kommentarer, som høringssvarene indeholder.

3.2. Lempelse af betingelserne for adoption uden samtykke

3.2.1. Høringssvar

Adoptionsnævnet påpeger, at der ikke i bemærkningerne vedrørende § 9, stk. 4, synes særsomt berørt, at forslaget åbner for adoptioner, hvor adoptanterne ikke skal opfylde kravene til godkendelse som adoptant. Adoptionsnævnet ser i øvrigt frem til, at blive inddraget i forbindelse med placering af børn i pleje med henblik på adoption og matchning af børn ved nationale adoptioner.

Advokatrådet finder, at retssikkerhedsgarantierne næppe vil være overholdt i tilstrækkelig grad, hvis der sker en ændring fra "godtgørelse" til "sandsynliggørelse".

Børnesagens Fællesråd foreslår, at forældreevne vurderingen kvalificeres optimalt gennem specialundersøgelser udført af uafhængige fagpersoner som f.eks. psykiater, psykolog eller andre relevante specialister med henblik på at afklare forældrenes forhold. Børnesagens Fællesråd anbefaler endvidere fælles retningslinjer for forældreevneundersøgelser, som skal sikre kvalitet og omgang af disse undersøgelser.

DanAdopt mener, at lempelsen i forhold til plejeforældres muligheder for at adoptere et plejebarn på den ene side er en meget naturlig fortsættelse af et langvarigt plejeforhold og derfor i barnets tarv. På den anden side kræves der et stærkt øget fokus på udvælgelsen, uddannelsen og opfølgningen af plejefamili-

erne og de konkrete plejeforhold, for at sikre, at den oprindelige hensigt med anbringelsen af barnet, bliver det primære fokus hos plejefamilien.

Dansk Socialrådgiverforening mener, at de foreslåede kriterier er for upræcise og i høj grad åbner for fortolkning. Dansk Socialrådgiverforening ønsker, at de administrative forskrifter fyldestgørende kommer til at beskrive de forhold ved forældrene og deres (manglende) kompetencer som forældre, der kan føre til en adoption uden samtykke. Videre savner Dansk Socialrådgiverforening en analyse af, hvad kontinuitet og tilknytning indebærer for børnene, herunder hvad deres biologiske familie betyder for dem og kan betyde på længere sigt.

Dansk Psykologforening vurderer, at de tilfælde, hvor barnet ikke skal adopteres af sin nuværende plejefamilie, bør hensynet til, at barnet igennem adoptionen får en blivende familie og relationer, der rækker ud over plejefamilien, veje tungere end den tilknytning, der er etableret i en plejefamilieordning af kortere eller længere varighed.

Danske Handicaporganisationer udtrykker bekymring for, at mangel på støtte til forældre med handicap kan føre til, at forældreskabet anses for så mangelfuldt, at en adoption uden samtykke iværksættes. Samtidig henvises til, at en rapport fra Institut for Menneskerettigheder viser, at kommunerne ikke lever op til deres forpligtelser, når det drejer sig om at give forældre med handicap den nødvendige støtte til at varetage deres forældrerolle.

Kommunernes Landsforening (KL) finder de foreslåede ændringer positive. Det gælder forslaget om at ændre ordlyden i adoptionsloven fra "godtgjort", til "sandsynliggjort", at fjerne sondringen mellem børn under 1 år og børn, der har været anbragt uden for hjemmet i mere end 3 år, samt at lempe muligheden for at gennemføre en adoption uden samtykke til barnets plejeforældre.

Red Barnet er enig i at fjerne sondringen mellem børn under 1 år og børn, der har været anbragt uden for hjemmet i mere end 3 år, idet en beslutning om adoption uden samtykke altid bør træffes ud fra, hvad der er det bedste for barnet, uafhængig af alder og tidsramme. Red Barnet finder, at det altid bør overvejes, om indstillingen til adoption skal omfatte alle søskende og ikke kun ét barn i familien, herunder bør muligheden for at søskende kan forblive sammen undersøges.

Socialpædagogerne savner en argumentation for, at aldersgrænserne foreslås ophævet, og at en adoption uden samtykke kan gennemføres, selvom forældrene har en positiv rolle i forbindelse med samvær med barnet. Socialpædagogerne mener ikke, at der er et behov for den foreslåede § 9, stk. 4, hvorefter barnet kan adopteres af sine plejeforældre, da anbringelsen kan fortsætte.

Statsforvaltningen ønsker en tydeliggørelse af forslaget om lempelse af adgangen til adoption uden samtykke på en række punkter, herunder i forhold til en præcisering i forslagets § 1, nr. 2, hvor der foreslås indsat en henvisning i den

foreslåede § 10 til adoptionslovens § 4 a. Dette vil tydeliggøre, at plejeforældren skal godkendes som adoptanter (fremmedadoption) eller opfylde betingelserne for en familieadoption. Statsforvaltningen bemærker, at forslaget vil betyde merudgifter for Statsforvaltningen.

3.2.2. Bemærkninger

Ministeriet skal henvide til, at det fremgår af afsnit 4.1.2 i lovforslagets bemærkninger, at det forhold, at en forælder har nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og har behov for f.eks. praktisk hjælp til at varetage deres forældreskab, ikke i sig selv er et udtryk for, at forælderen er uden forældreevne. Hvis forældre med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne skal have undersøgt deres forældreevne i forbindelse med adoption uden samtykke, skal det sikres, at forældrene konkret og rettidigt har modtaget den støtte og compensation, som deres funktionsnedsættelse giver anledning til, herunder særligt i forbindelse med varetagelsen af forældrerollen. Hvis den hidtidige støtte til forældrene anses for utilstrækkelig, bør det overvejes at udsætte færdiggørelsen af prognosevurderingen, indtil forældrene har modtaget relevant støtte, og det kan vurderes, om denne støtte vil kunne forbedre forældreevnen.

I afsnit 4.4.1.1. i lovforslagets bemærkninger er der givet nogle eksempler på, i hvilke situationer de foreslåede ændringer vil kunne få betydning, når det vurderes, at forældrene ikke har en forældreevne, og det vil kunne sandsynliggøres, at forældrene er varigt uden forældreevne. De tilhørende administrative forskrifter vil ligeledes indeholde eksempler på, hvornår en adoption uden samtykke vil være relevant. Det vil imidlertid ikke være muligt udtømmende at beskrive situationerne, da der altid skal foretages en konkret og individuel vurdering af forældrenes forældreevne.

Ministeriet kan i forlængelse heraf bemærke, at en arbejdsgruppe under Socialministeriet i 2011 udarbejdede retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser, der kan benyttes i sager om særlig støtte til børn, unge og deres familier. Det er ikke i lovgivningen fastsat, hvornår og hvordan denne type undersøgelse skal gennemføres, og retningslinjerne er derfor ikke bindende for kommunerne men kan medvirke til at inspirere og ensarte kommunernes praksis på området. Herudover indeholder retningslinjerne anbefalinger til, hvilke kvalifikationer der bør findes hos de fagpersoner, der gennemfører undersøgelserne.

Serviceovens bestemmelser er formuleret med henblik på at imødekomme givne livsforhold, herunder også forældrerollen. I forlængelse af Institut for Menneskerettigheders rapport "Ret til at være forældre" fra maj 2014, der har fokus på støtte til forældre med handicap, undersøger ministeriet i øjeblikket, om vejledningerne til kommunerne er klare nok, samt eventuelle relevante initiativer.

Ministeriet er opmærksomt på, at afgørelser om adoption uden samtykke er yderst indgribende, og at Danmark har forpligtet sig til at overholde både Den

Europæiske Menneskerettighedskonvention og FN's Børnekonvention om Barnets Rettigheder. Som beskrevet i forslagets afsnit 4.1.7. stiller disse konventioner en række krav til, at barnets bedste skal komme i første række, og at barnet alene må adskilles fra sine forældre, når en adskillelse er nødvendig af hensyn til barnets bedste. Efter ministeriets opfattelse, vil der fortsat være den nødvendige forudsigelighed i afgørelserne, selvom den foreslåede ændring fra "godtgjort" til "sandsynliggjort" gennemføres, idet der fortsat vil skulle laves en prognosevurdering af forældrenes fremtidige forældreevne. Som det fremgår af forslagets afsnit 4.3.1., er det ministeriets vurdering, at ændringen vil kunne gennemføres uden, at det er nødvendigt at gå på kompromis med de meget tungtvejende hensyn til retssikkerheden for barnet og forældrene, som skal iagttages i en sag om adoption uden samtykke.

De seneste års erfaringer har vist, at de gældende regler har nogle barrierer i forhold til anvendelsen. Særligt har kravet om, at forældrene ikke må spille en positiv rolle for barnet i forbindelse med samvær for børn under 1 år, medvirket til, at der endnu ikke er gennemført sager om adoption uden samtykke af børn under 1 år. Endvidere skal en lempelse af beviskravet i forhold til forældreevnen, sådan at det fremover alene skal være "sandsynliggjort", at forældrene ikke kommer til at kunne tage sig af barnet, i højere grad gøre det muligt at anvende adoption som indsats, hvor dette er den rigtige og nødvendige løsning for barnet. Der henvises til forslagets afsnit 4.3.1.

I forhold til søskende skal ministeriet bemærke, at det fremgår af forslagets afsnit 4.2., at det ifølge en undersøgelse fra Ankestyrelsen er tankevækkende, at der ikke synes at være overvejet – eller igangsat – en sagsbehandling med henblik på at rejse en adoptionssag for søskende til det barn, der er indstillet til adoption uden samtykke. Ministeriet er således af den opfattelse, at det vil være relevant i højere grad at overveje spørgsmålet om adoption for søskende og ikke kun det enkelte barn.

Ministeriet bemærker, at der i forbindelse med implementeringen af lovforslaget vil ske ændringer og tilrettelser i de tilhørende administrative forskrifter, hvor der blandt andet vil blive taget højde for, at de plejeforældre, der adopterer deres plejebarn efter den foreslåede § 9, stk. 4, i adoptionsloven (forslagets § 1, nr. 2), ikke skal godkendes som adoptanter. Herved sker der en udvidelse af den personkreds, der er omfattet af lovens § 4 a, stk. 2, som ikke skal godkendes som adoptanter. I lovens § 4 a, stk. 2, er ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold bemyndiget til at fastsætte nærmere regler for, hvornår der består et særligt tilknytningsforhold mellem adoptanten og adoptivbarnet, der gør, at adoptanten ikke skal godkendes til adoption.

3.3. Fastsættelse af samvær eller anden kontakt og viden om den oprindelige slægt

3.3.1. Høringssvar

Børnerådet foreslår, at muligheden for fastsættelse af samvær eller anden kontakt også skal omfatte barnets ret til samvær med oprindelige slægtninge efter barnets anmodning.

Børnesagens Fællesråd mener, at børn, der er adopteret uden samtykke, skal have ret til at have relationer til den biologiske familie, og at de skal inddrages og støttes i disse relationer, såfremt de ønsker det, og det er til deres bedste. Barnet skal have en ret til at få fastsat et samvær, uanset om det er før, under eller efter en adoption.

Børns Vilkår ser positivt på muligheden for i særlige tilfælde at fastsætte samvær med den oprindelige slægt efter adoptionen. Det skal sikres, at barnet kan få kendskab til sit biologiske ophav, såfremt det har et ønske herom. Samvær skal alene fastsættes, såfremt det er det bedste for barnet. Når barnet opnår en alder, hvor det har en selvstændig holdning til, hvorvidt det ønsker samvær, bør denne tillægges betydelig vægt.

DanAdopt finder det helt nødvendigt, at barnets tarv må stå over forældrenes tarv. Samtidig er det vigtigt, at børn har mulighed for at kende til deres biologiske rødder, og DanAdopt ser det derfor som væsentligt, at børn får ret til at have samvær med den biologiske familie i det omfang, det tjener barnets bedste, uanset om de biologiske forældre først er kontaktbare efter adoptionen.

Dansk Psykologforening ønsker, at ordet "helt" udgår, således at det er i alle tilfælde, der kan fastsættes samvær mv. efter adoptionen, hvis det er til barnets bedste. Dansk Psykologforeningen forholder sig kritisk til tabet af slægtskab og det absolutte ved et fuldstændigt slægtsskifte ved adoption uden samtykke. Det anbefales, at der iværksættes et undersøgelsesarbejde i barnets nærmeste familie for at undersøge muligheden for at finde en ressourcefuld person, der kan påtage sig at være kontakttled mellem barnet og den oprindelige familie, hvor det vurderes relevant.

Dansk Socialrådgiverforening mener, at barnet skal sikres viden og evt. forbindelse til den biologiske slægt, herunder søskende. Det skal ske i en form, der kan beskytte barnet bedst muligt og tilpasses barnets alder. Dansk Socialrådgiverforening anbefaler, at der indhentes viden fra andre lande om, hvordan børn kan fastholde en eller anden kontakt til deres familie, forældre og søskende, selvom de er adopteret. Åbenhed vil kunne lette forældrenes accept af en adoption og i nogle tilfælde medføre, at adoptionen kan blive frivillig.

Danske Handicaporganisationer anerkender, at der kan være tilfælde, hvor adoption uden samtykke kan være den rigtige løsning, og i den sammenhæng er ændringen af forældreansvarslovens § 20 a et positivt tiltag.

Kommunernes Landsforening (KL) ser positivt på de foreslåede ændringer for fastsættelse af samvær eller anden kontakt efter adoptionen.

Red Barnet ser meget positivt på lempelsen af muligheden for samvær eller kontakt efter adoptionen, og at det med udgangspunkt i, hvad der er bedst for barnet, altid skal overvejes, om samværet skal fastsættes. Red Barnet foreslår, at også barnet skal have mulighed for at anmode om samvær mv. Red Barnet mener videre, at det er væsentligt for barnet at kunne få information og viden om den oprindelige familie, ikke kun forældrene.

Statsforvaltningen bemærker, at bestemmelsen gælder for alle typer af adoptioner og ikke kun for adoptioner uden samtykke, og at kredsen, der med de foreslåede ændringer kan søge om samvær eller anden kontakt, udvides.

3.3.2. Bemærkninger

Ministeriet er som høringsparterne opmærksom på vigtigheden af som adopteret at have kendskab til egen historie og oprindelse. Derfor har adoptionsmyndighederne i alle adoptionstyper fokus på at sikre tilgængeligheden af oplysninger om den adopteredes baggrund, herunder forældre, søskende mv og motivet for adoptionen, sådan at den adopteredes mulighed for at få disse oplysninger understøttes yderligere. Denne mulighed skal som hidtil benyttes sammen med forældrene, indtil den adopterede er fyldt 18 år. I forbindelse med den politiske aftale fra 2. oktober 2014 om et nyt adoptionssystem i Danmark blev ovennævnte fremhævet, og partierne bag aftalen var enige om at iværksætte forskning, der belyser åbenheds betydning for den adopteredes trivsel og livskvalitet.

Ministeriet mener ikke, at barnet bør tillægges en selvstændig ret til at søge om fastsættelse af samvær. Der henvises til, at barnets partsrettigheder efter forældredreansvarsloven varetages af forældremyndighedsindehaveren.

I familier, hvor barnet er adopteret, har familierne mulighed for at modtage forskellige former for rådgivning, hvor blandt andet åbenhed til barnets oprindelige slægt kan indgå. I den forbindelse sondres mellem, om adoptionen er gennemført som en fremmedadoption eller en familieadoption, eksempelvis hvor adoptanterne er barnets tidligere plejeforældre.

Ved en fremmedadoption kan adoptivfamilien modtage adoptionsrådgivning og støtte gennem den statslige PAS-ordning, der hører under Ankestyrelsen. Med den netop indgåede politiske aftale om et fremtidigt adoptionssystem er det også aftalt, at rådgivningen i PAS-ordningen fremover kan indeholde spørgsmål om åbenhed i adoptionen. Endvidere er det aftalt, at ordningen skal tilrettelægges sådan, at det fremover vil være muligt at modtage et rådgivningsforløb frem til barnet fylder 18 år, samtidig med at der i den forbindelse er fokus på barnets eventuelle behov for selv at modtage rådgivning som en del af forløbet.

Det lovforslag, der er nævnt i notatets afsnit 3.1.2., vil gøre det muligt at støtte en tidligere plejefamilie, der nu er adoptivfamilie, i at håndtere den ændrede rolle. Dette omfatter også barnets eller den unges behov for hjælp til at håndtere samspillet med den biologiske familie.

Samtidig skal ministeriet bemærke, at det ikke er muligt for myndighederne at sikre løbende viden om den oprindelige familie efter adoptionen.

Det er ministeriets opfattelse, at der ikke er behov for at lempe muligheden for fastsættelse af samvær med den oprindelige slægt efter adoptionen yderligere end det, der fremgår af forslaget. Ministeriet har på den ene side lagt vægt på hensynet til, at barnet bevarer en vis kontakt til sine rødder og på den anden side den omstændighed, at en adoption i almindelighed indebærer et fuldt familieskifte, og at væsentlige hensyn til at sikre barnet ro og stabilitet kan tale imod at opretholde en forbindelse til den oprindelige slægt. Denne balance er efter ministeriets opfattelse fundet i forslaget.

3.4. Ændring af processen for behandlingen af sager om adoption uden samtykke

3.4.1. Høringssvar

Advokatrådet mener, at der bør overvejes en direkte domstolsadgang fra børn og unge-udvalget. Samtidig foreslår advokatrådet, at forældre skal have beskikket en advokat eller ad hoc-værge i forbindelse med høringen i Statsforvaltningen efter den foreslåede § 10, stk. 2, og at beskikkelse af en advokat eller værge allerede bør finde sted på det tidspunkt, hvor kommunalbestyrelsen udarbejder en indstilling til børn og unge-udvalget. Endelig foreslår Advokatrådet, at der i de tilfælde, hvor dommeren i børn og unge-udvalget er uenig med flertallet, altid vil skulle ske indbringelse direkte for domstolene.

Dansk Psykologforening ser gerne, at rådgivningen fra VISO udvides til at omfatte konsulenter med psykologfaglig baggrund og bred adoptionsspecifik viden. Der er tillige behov for rådgivning af de plejefamilier, der ønsker at adoptere deres plejebørn, således at parterne understøttes i at skabe den åbenhed, der er en forudsætning for den succesfulde integration af deres adoptionsvilkår.

Dansk Socialrådgiverforening finder det afgørende, at barnet eller den unge i alle sager får en formel ret eller i det mindste medindflydelse i sagerne. Dansk Socialrådgiverforening er enig i, at selve afgørelsen ikke træffes i kommunen, da Dansk Socialrådgiverforening vurderer det vigtigt, at sagerne ikke kan kobles sammen med besparelser i kommunerne. Dansk Socialrådgiverforening støtter, at kommunerne for mulighed for at anvende VISO's ekspertise.

Danske Handicaporganisationer mener, at kommunernes mulighed for at konsultere VISO i sager om adoption uden samtykke skal ændres til en pligt.

Kommunernes Landsforening (KL) ser det positivt, at lempelsen gør det nemmere for kommunerne at anvende adoption uden samtykke som indsats, i de særlige tilfælde hvor det helt tydeligt er bedst for barnet eller den unge. KL anbefaler, at det klart fremgår af lovforslaget, hvilken vægt en udtalelse fra en plejefamilie skal tillægges, og at det tydeligt fremgår, at en plejefamilie ikke skal

være part i sagen. Endelig gør KL opmærksom på den administrative belastning og den økonomiske konsekvens, der er forbundet med, at de foreslåede regler også skal finde anvendelse på verserende sager.

Statsforvaltningen er enig i, at forelæggelsen af sagen for Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen ophæves, hvilket vil være hensigtsmæssigt af hensyn til sagsbehandlingstiden. Samtidig ønsker Statsforvaltningen af hensyn til sagsbehandlingstiden, at den modtager sagen direkte fra Ankestyrelsen og ikke som foreslået af kommunen. Endelig bemærkes, at det ikke forekommer hensigtsmæssigt, at en plejefamilie, der ikke ønsker adoption, opnår partsstatus.

Red Barnet ser positivt på den foreslåede ændring af sagsgangen, således at sagen ikke længere skal forelægges Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen. Red Barnet er enige i de sagsskridt, der er placeret i kommunalt regi, og at den kommunale beslutning skal forelægges yderligere én instans. Red Barnet anbefaler dog, at det overvejes, hvorvidt Statsforvaltningen er den rette instans til at træffe den endelige afgørelse og efterfølgende fastsætte samvær, der mere hensigtsmæssigt kunne ligge hos kommunen, som har kendskab til barnet, den oprindelige familie og den tidligere plejefamilie.

3.4.2. Bemærkninger

Ministeriet bemærker, at det i alle børnesager er vigtigt, at sagsbehandlingen er fagligt velfunderet og tilstrækkelig grundig. Det gælder ikke mindst disse sager af meget indgribende karakter.

Det er ministeriets opfattelse, at der med de foreslåede ændringer i processen for behandlingen af sager om adoption uden samtykke er fundet en balance mellem en smidig sagsbehandling og iagttagelsen af retssikkerheden i disse indgribende sager. I Danmark er der tradition for, at afgørelser på både det sociale og det familieretlige område træffes administrativt, og at der i nogle tilfælde er direkte klageadgang til domstolene. Ministeriet mener, at sager om adoption uden samtykke fortsat skal behandles af de myndigheder, som i øvrigt behandler sager inden for det sociale og familieretlige område (kommunen, Ankestyrelsen og Statsforvaltningen), og som er i besiddelse af de nødvendige juridiske fagkompetencer såvel som social- og psykologfaglige kompetencer. Samtidig mener ministeriet, at klageadgangen til domstolene skal bibeholdes i den nuværende form for fortsat at sikre parternes retssikkerhed.

Den foreslåede bestemmelse i adoptionslovens § 10, stk. 2 (forslagets § 1, nr. 3), hvorefter Statsforvaltningen skal forespørge barnets forældre, om de vil give samtykke til adoption, inden en afgørelse om adoption uden samtykke træffes, er, som det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, en kodificering af gældende ret. Ministeriet skal i den forbindelse bemærke, at det fremgår af adoptionslovens § 15 a, at Statsforvaltningen skal tilbyde barnets forældre advokatbeskikkelse i sager om adoption uden samtykke. Tilbuddet gælder hele den

administrative behandling af sagen, herunder Statsforvaltningens forespørgsel om samtykke til adoption.

Ifølge bemærkningerne til lovforslaget har en undersøgelse fra Ankestyrelsen fra juni 2011 om kommunernes brug af adoption uden samtykke vist, at kommunerne generelt er tilbageholdende og usikre i forhold til at anvende adoption som indsats over for anbragte børn og unge. Det fremgår af undersøgelsens afsnit 3.2.3., at flere kommuner savner sparring i sager om adoption uden samtykke og i særdeleshed efterspørger sparring fra Ankestyrelsen, Familiestyrelsen (nu Ankestyrelsen, Familieretsafdeling) og statsforvaltningerne, men ser samtidig et dilemma ved denne sparring, da aktørerne senere vil blive involveret i sagen, når de skal give samtykke til adoptionen.

Med den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 2, nr. 1, foreslås en tydeliggørelse af, at VISO tilbyder netop denne specialiserede rådgivning og ekspertbistand i sager om adoption uden samtykke, og på baggrund af kommunernes efterspørgsel af denne sparring, er det ministeriets opfattelse, at det ikke er nødvendigt gennem lovgivning at forpligte kommunerne til at søge rådgivning hos VISO. Vejledningen fra VISO kan desuden bidrage til en mere ensartet sagsbehandling på tværs af kommunerne. Det bemærkes også, at kommunerne kan søge vejledning i alle sager om adoption uden samtykke og ikke alene i de mest komplicerede sager.

Med forslaget styrkes kommunernes behandling af sager om adoption uden samtykke yderligere ved, at processen fremgår af servicelovens bestemmelser, og at det fastlægges, hvad en forelæggelse for børn og unge-udvalget skal indeholde, jf. den foreslåede § 68 e, stk. 2 (forslagets § 2, nr. 2).

Ministeriet bemærker yderligere, at der med indførelsen af § 68 f i serviceloven (forslagets § 2, nr. 2) gives plejeforældre en mulighed for at udtale sig ved børn og unge-udvalgets møde. Plejeforældre, der søger om adoption af barnet, vil dog tillige være parter i sagen, da de har en væsentlig og individuel interesse i sagens udfald, nemlig om plejeforældrene kan adoptere barnet. Dette vil blive præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Endelig har ministeriet vurderet, at det ikke er hensigtsmæssigt, at ændre den foreslåede § 10, stk. 1, i adoptionsloven (forslagets § 1, nr. 2), men fastholde, at det er kommunalbestyrelsen, der sender sagen til Statsforvaltningen sammen med meddelelsen fra Ankestyrelsen om, at styrelsen har meddelt samtykke til, at et barn kan bortadopteres uden samtykke fra forældrene. Herved sikres det, at kommunalbestyrelsen får mulighed for at tage stilling til, om der er sket væsentlig forandrede forhold i sagen, inden sagsbehandlingen i Statsforvaltningen indledes, herunder om der er oplysninger, som er relevante for Statsforvaltningens behandling af sagen.

Ministeriet skal afslutningsvist bemærke, at der blandt de involverede myndigheder er opnået enighed om, at lovforslaget samlet set ikke medfører økonomiske konsekvenser.